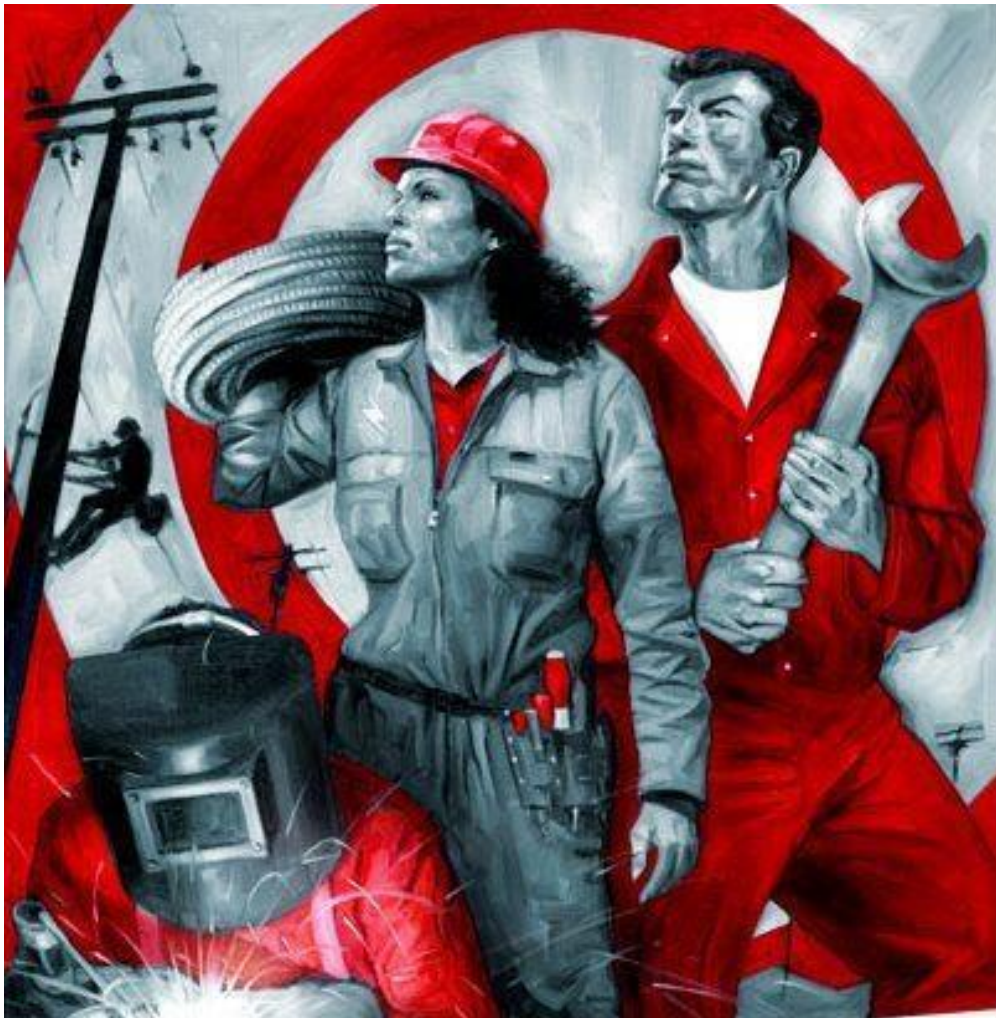




Пандемія коронавірусу, яка охопила ледь не весь світ, висвітила, окрім усього іншого, ще одну надзвичайно важливу проблему - збереження і відтворення людського капіталу в умовах глобальної кризи і колосальної нерівності та можливостей вийти з цієї ситуації з найменшими втратами.

Капіталістична система з маскуючими її різновидами ринкової економіки, глобалізації і лібералізації не просто дала тріщину - вона фактично показала свою неспроможність справитися з таким потужним викликом для економік і людей.

Причому, для слаборозвинених країн і тих хто недавно став на шлях ринкової економіки

він виявився більш руйнівним, ніж для розвинених та інтегрованих в постіндустріальні економічні системи з сталим розвитком, міцним державним устроєм і людиноцентричною орієнтацією державної політики. Якщо в доіндустріальний період економіки розвивалися переважно за рахунок природних ресурсів, то в сучасну добу **64%** їх приросту забезпечується за рахунок людського капіталу і лише

20%

за рахунок природних ресурсів і

16%

- капіталу.

Однак на цьому фоні виявилися ще одні разючі відмінності, а саме: багатші люди справляться з своїми проблемами набагато успішніше, ніж бідні.

Україна, яка за сукупним доходом на одну людину знаходиться на **112 місці** серед 187 країн світу та на останньому в Європі і

3/4

населення якої відносяться до категорії «бідні», ймовірно постраждає значно більше інших.

За якийсь місяць - півтора карантину і зупинки підприємств, абсолютна більшість працівників раптом усвідомила, що водночас стали банкрутами. Вдумайтесь - тільки один місяць без зарплати і все - немає на що далі жити! Ні накопичень, ні збережень, ні капіталу! В пух і прах розлетілася класична теорія капіталізму, що кожний працівник зайнятий у суспільному розподілі праці отримує від суспільства на свою користь відповідно до затраченої праці, і лише деяку частину віддає на благо суспільства. Відомо, що в рабовласницькому устрої держави раби працювали безоплатно, в кріпосницькому - за десятину. А, що ж виходить в українських реаліях?

За 12 місяців роботи середньостатистичний працівник може заробити і відкласти прозапас одномісячний заробіток, інші 11 місяців треба працювати на капіталіста (на прибуток власника засобів виробництва) і державу, яка вилучає у нього через податки і збори понад 50% доходу від його праці. При середньомісячній медіанній зарплаті в Україні

7600 грн. (дані за 2019 рік) залишок «на

руки» не покривав

навіть

фізіологічні потреби самого працівника, адже реальний прожитковий мінімум для працездатної особи, за розрахунками ФПУ, становив на той час

4,8 тис. грн.

, на поточний рік
5620 грн.

Давайте тепер подивимося як соціальна за Конституцією держава захистила працівників від бідності.

Встановлений законом про Держбюджет на 2020 рік прожитковий мінімум для працездатних осіб **2102 грн.**, тобто занижено в **2,7 рази**. Відповідно й Уряд встановив тарифну ставку працівника першого розряду на цьому ж рівні! Чи може на ці кошти вижити людина та й ще продуктивно працювати щоденно по 8 годин?! Навіть фахівець з вищою освітою вчитель, лікар, працівник культури, соціального забезпечення на початку трудової діяльності заробляє не більше 5 тис.

грн.

На що ж тоді утримувати дітей?

В Євросоюзі, куди ми прагнемо, мінімальна зарплата встановлюється не нижче прожиткового мінімуму з надбавкою на так звану сімейну складову - це плюс приблизно 25%. Однак ратифікувавши у 2006 році Європейську соціальну хартію український парламент сором'язливо вилучив з неї якраз цю норму надбавки сімейної складової до зарплати, а в ст. 43 Конституції залишилася ієзуїтська норма «можливість кожного заробляти собі на життя», без гарантій підтримання гідного рівня життя як для себе, так і непрацездатних членів сім'ї.

Між тим наука і практика свідчить що стійкість суспільства визначається наявністю саме середнього класу.

Табл.1

Â

СВІТ

УКРАЇНА

Середній клас

80%

15%

Багаті і надбагаті

1-5%

10-12%

Бідні

15%

75%

Проте, якщо навіть в найбагатших країнах з великим прошарком мільярдерів і мультимільйонерів їхня частка в сукупному багатстві не перевищує **50%**, то в Україні, за даними дослідження швейцарського банку «Crédit Suisse» вона склала у 2018 році **88%!**

Несправедливе і несолідарне суспільство у державі Україна формувалося впродовж кількох останніх десятиліть - це результат розбудови потужної кланово-олігархічної системи, де олігархи наростивши фінансові мускули на приватизації державної власності, монополізації ринків і мізерній ціні праці українських громадян (іноземцям в державних компаніях, як бачимо, платять щедро) підпорядкували собі парламентські політичні партії, уряди, фіскальні органи, засоби масової інформації - тобто встановили тотальне панування.

Дві народні революції у 2004 та 2014 році призвели до зміни політичних еліт, проте не змінили базисних основ антинародного капіталізму. Президент України Петро Порошенко задекларувавши в своїй політиці чотири «Д», що включали «деолігархізацію» і «демонополізацію», і зробивши ставку на євроінтеграцію та запровадження рівних правил для всіх, не зумів подолати потужний опір цієї системи, і врешті сам став її жертвою. Минулорічні вибори Президента і до Верховної Ради України вчергове підтвердили прагнення абсолютної більшості громадян розрубати цей гордіїв вузол, зробивши виключно ставку на нові обличчя. Однак цього явно недостатньо. Мистецтво державотворення і забезпечення успішного розвитку країни потребує не тільки патріотизму, а й досвіду і професіоналізму, чого так недостає молодій команді «ЗЕ». Більш того, бажання швидко перебудувати «все» і під «своє бачення», несе немалі нові виклики і загрози, які наклалися на нинішні вкрай несприятливі зовнішні обставини і загрожують колапсу економіки, життю і добробуту людей.

Ставка влади на масштабні зовнішні і внутрішні запозичення та роздування дефіциту бюджету країни на 2020 рік до небувалого майже 300 мільярдного боргу затягує пересічних українців у ще більшу кабалу. Держборг України зростає до 2,7 трлн. грн., борг кожного працюючого зростає з нинішніх 144 тис. грн. до **165 тис грн.**, кожного мешканця - до **65 тис. грн.**

Нинішній Прем'єр міністр Денис Шмигаль відверто визнав, що ці борги буде віддавати не уряд, а прості українці. Наймані працівники - за рахунок недоплат зарплат, непрацездатні громадяни - за рахунок заниження їм пенсій, підприємці - за рахунок посилення на них податкового тиску. Єдине нез'ясоване питання - наскільки пропорційно відносно біполярного рівня доходів громадян і бізнесу держава буде збирати цю дань, щоб розрахуватися з боргами.

За традиційно низької динаміки економічного розвитку - зростання 3 % ВВП на рік - вже накопичений борг доведеться погашати до 2035 року. Проте у поточному році «під подолання кризи» влада знову розраховує залучити біля 10 млрд.\$, а віддати за попередні борги та проценти за обслуговування боргу цього року потрібно **15 млрд.\$**. Як бачимо, баланс не на користь держави, а тому його потрібно вирівняти за чийсь рахунок. Щодо внеску працівників і пенсіонерів тут нескладно порахувати. Якщо об'єктивно розрахований прожитковий мінімум на працездатну особу з урахуванням витрат на придбання (оренду) житла, оплачуваності медичних, освітніх, культурних послуг становить наразі

7,5 тис. грн,

а встановлена державою мінімальна зарплата є меншою

-

4723 грн.

, то ця різниця відчужується з кожного легально працюючого громадянина на сплату боргу. За рік набігає, за нашими оцінками, біля

280 млрд. грн.

У пенсіонерів різниця між розрахованим на підставі закону прожитковим мінімумом у

3100 грн.

і встановленою з 1 січня ц.р.

державою мінімальною пенсією

1638 грн.

, навіть з нинішньою доплатою до 2100 грн., теж дає чималу економію державі. Ось так набігає сума для покриття дисбалансу виплат державі по зовнішнім і внутрішньому боргу.

Скільки і у кого з прибутків бізнесу забирає на це держава напевне знає Міністерство фінансів. Розірвати цю парадигму неймовірно обтяжливого фінансового навантаження на простих людей може прискорення економічного зростання у 5-7%. на рік і справедливий розподіл результатів праці між капіталістами і найманими працівниками. Однак для цього потрібні великі інвестиції, попередній уряд навіть озвучив, що для старту прискорення потрібно хоча б 50 млрд. доларів. Вітчизняний капітал такого ресурсу не має, а іноземний в умовах війни на Сході країни погоджується лише інвестувати в короткострокові проекти з швидким оборотом капіталу (фінанси, торгівля, аграрна сфера), до того ж виставляє умову державі щодо безперешкодного вивезення заробленого. За деякими оцінками, за роки незалежності з України вивезено понад 160 млрд доларів, що вкрат більше надходження прямих іноземних інвестицій.

Що залишається у запасі для реанімації економіки - земля, земельна реформа навколо якої розгорнулася (поки що в парламенті) битва опозиції з провладною більшістю. Така вже історія, що й за радянських часів індустріалізація країни відбувалася за рахунок нищівної експлуатації селян.

Однак нині міжнародні радники заганяють Україну на стежу розвитку як аграрної сировинної держави з низькою доданою вартістю. Що відбувається з такими країнами переконливо свідчать події останнього часу: раптове падіння ціни на нафту і одразу обвал економіки і доходів. А чи застрахована Україна від неврожаю? Звичайно, ні, особливо в умовах наростаючої загрози потепління внаслідок глобальних кліматичних змін. Тому частка аграрного сектору в успішних країнах зазвичай є незначною, локомотивом економічного зростання і стійкості є індустріальний сектор, інноваційний розвиток промисловості, новітні технології. Саме така парадигма розвитку може спасти нашу країну в жорсткій конкурентній боротьбі капіталу за ринки збуту своєї продукції. В іншому випадку все більше поглинання національної економіки транснаціональним капіталом, країна втрачатиме свою ідентичність у глобальному світі. І це вже питання національної безпеки і вибору кожного громадянина.

Григорій Осовий,

Голова ФПУ

(За матеріалами сайту ФПУ www.fpsu.org.ua)